

Bruxelles, 7.9.2017
COM(2017) 464 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE CONSILIU, BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ,
COMITETUL EUROPEAN PENTRU RISC SISTEMIC ȘI PARLAMENTUL
EUROPEAN**

**privind monitorizarea evoluției pieței UE a serviciilor de audit statutar furnizate
entităților de interes public în conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE)
nr. 537/2014**

1. INTRODUCERE

Reforma legislației UE în domeniul auditului a fost concepută cu scopul de a crește încrederea în integritatea situațiilor financiare. Legislația constă într-o directivă privind auditul¹ și un regulament privind auditul². Directiva se aplică tuturor auditurilor statutare; regulamentul conține cerințe specifice referitoare la auditurile statutare ale entităților de interes public³.

Regulamentul are ca obiectiv atât îmbunătățirea calității auditului, cât și promovarea concurenței pe piața serviciilor de audit. Articolul 27 servește ca mijloc de monitorizare eficace și regulată a respectării acestor obiective. Articolul 27 se referă la monitorizarea următoarelor aspecte ale pieței UE a serviciilor de audit statutar⁴ furnizate entităților de interes public: (a) nivelurile de concentrare a pieței; (b) riscurile legate de calitatea auditului și măsurile în vederea diminuării lor; și (c) rezultatele activității comitetelor de audit.

În temeiul regulamentului, fiecare autoritate națională responsabilă cu supravegherea auditului⁵ (autoritatea națională de concurență - ANC) și Rețeaua europeană în domeniul concurenței (REC⁶) trebuie să elaboreze un raport privind evoluția pieței serviciilor de audit statutar furnizate entităților de interes public. Comisia utilizează ulterior aceste rapoarte pentru a elabora un raport comun pentru întreaga UE. Raportul comun este prezentat Consiliului, Băncii Centrale Europene, Comitetului european pentru risc sistemic și, dacă este cazul, Parlamentului European. Prezentul raport este primul raport comun de acest fel și va servi drept referință pentru rapoartele viitoare.

Analiza din prezentul raport se bazează pe datele primite de Comisie din partea autorităților naționale de concurență și a Rețelei europene în domeniul concurenței. Acestea se referă în cea mai mare parte la anul 2015 și au fost colectate în 2016 pe baza unei selecții a indicatorilor de piață. Comisia a efectuat lucrările pregătitoare, de consolidare și de validare în strânsă cooperare cu Comitetul organismelor europene de supraveghere a auditorilor (COESA)⁷.

Autoritățile naționale de concurență au utilizat diferite surse de informații pentru rapoartele naționale proprii. Sursele precum registrul public național și rapoartele de transparență sunt publice; altele, precum sondajele și chestionarele, nu sunt publice. Cu

---

¹ Directiva 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 mai 2006 privind auditul legal al conturilor anuale și al conturilor consolidate, de modificare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului și de abrogare a Directivei 84/253/CEE a Consiliului (versiune consolidată).

² Regulamentul (UE) nr. 537/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 aprilie 2014 privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public și de abrogare a Deciziei 2005/909/CE a Comisiei.

³ Articolul 2 punctul 13 din directivă definește entitățile de interes public ca fiind societăți cotate la bursă, instituții de credit și întreprinderi de asigurare. De asemenea, statele membre pot să desemneze drept entități naționale de interes public alte întreprinderi care au o relevanță semnificativă pentru public datorită naturii activității lor, a dimensiunii sau a numărului lor de angajați.

⁴ La articolul 2 punctul 1 din directivă, auditul statutar este definit drept un audit al situațiilor financiare anuale sau al situațiilor financiare consolidate.

⁵ Autoritățile competente desemnate în temeiul articolului 20 alineatul (1) din regulament.

⁶ REC este o rețea de cooperare între Comisie (în special Direcția Generală Concurență) și autoritățile naționale de concurență.

⁷ Un cadru de cooperare între organismele naționale de supraveghere a auditului la nivelul UE, instituit prin articolul 30 din regulament.

excepția cazului în care se specifică altfel, rapoartele naționale reprezintă principala sursă de informații din prezentul raport.

La consolidarea datelor naționale la nivelul UE au fost constatate o serie de limitări. Întrucât noile norme ale UE în materie de audit au devenit aplicabile abia la 17 iunie 2016, datele din rapoartele naționale au fost colectate în temeiul cadrului juridic anterior al UE (Directiva 2006/43/CE). Noile norme în materie de audit au adus o serie de modificări cu privire la aspecte precum accesul la date și colectarea acestora de către autoritățile naționale de concurență. Disponibilitatea datelor la nivel național a condiționat nivelul de detaliere asigurat de unele state membre. Aceasta explică lipsa unor informații în rapoartele naționale.

În plus, în multe state membre, colectarea de date acoperă perioade de referință diferite, întrucât firmele de audit utilizează perioade diferite ale exercițiilor pentru raportare. Acest lucru face mai dificilă compararea și consolidarea datelor la nivelul UE.

De asemenea, colectarea de date este supusă unor practici diferite în statele membre. Un exemplu în acest sens este utilizarea „abordării bazate pe firma de audit individuală” față de „abordarea bazată pe rețeaua de audit”. În sfârșit, diferențele în ceea ce privește interpretarea indicatorilor au condiționat, de asemenea, nivelul de detaliere asigurat de unele state membre.

Având în vedere aceste limitări, trebuie să se adopte o abordare prudentă atunci când se analizează datele și se formulează concluzii la nivelul UE.

2. EVOLUȚIILE DE PE PIAȚA UE A AUDITURILOR STATUTARE ALE ENTITĂȚILOR DE INTERES PUBLIC: CONSTATĂRI PRINCIPALE

2.1. Prezentare generală a pieței de audit statutar al entităților de interes public

Această secțiune descrie situația pieței de audit statutar al entităților de interes public înainte de intrarea în vigoare a reformei în domeniul auditului. Aceasta contribuie la o înțelegere corespunzătoare a pieței și facilitează evaluările viitoare din cadrul rapoartelor de monitorizare a pieței.

Auditurile statutare ale entităților de interes public⁸, cum ar fi societățile cotate la bursă, băncile și întreprinderile de asigurare, fac obiectul unor cerințe specifice în temeiul regulamentului. De asemenea, statele membre pot să desemneze și alte întreprinderi drept entități naționale de interes public, datorită naturii activității lor, a dimensiunii sau a numărului lor de angajați. Acestea sunt cunoscute ca entități naționale de interes public⁹.

O analiză a pieței auditului statutar al entităților de interes public în UE prezintă o imagine foarte diversificată în ceea ce privește numărul de auditori și de firme de audit, precum și cifra lor de afaceri.

---

⁸ Astfel cum sunt definite la articolul 2 punctul 13 din directivă.

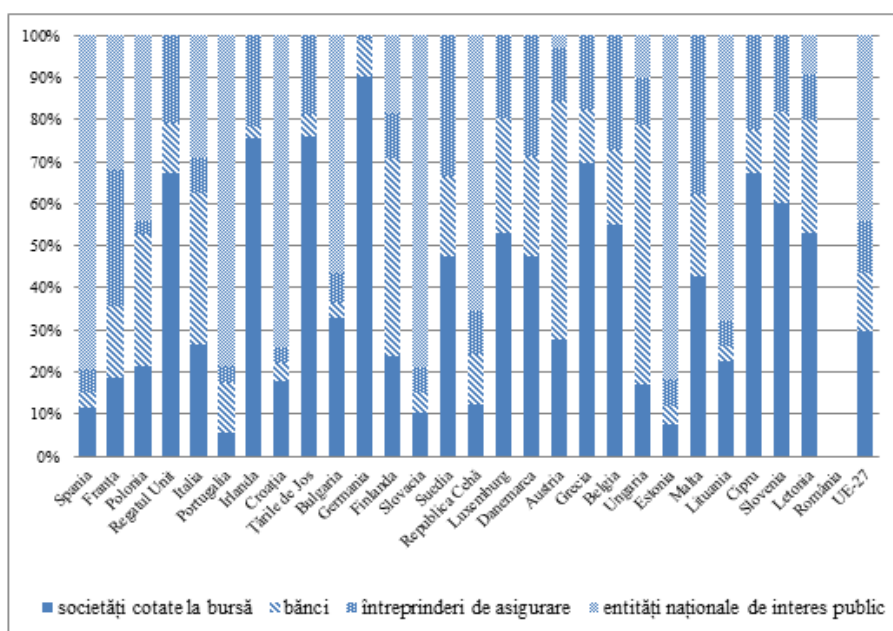
⁹ Astfel cum sunt definite la articolul 2 punctul 13 litera (d) din directivă.

Entitățile de interes public

În temeiul cadrului juridic anterior al UE, pe teritoriul UE au existat peste 25 000 de entități de interes public¹⁰. Această cifră variază între un minim de 64 în Letonia și un maxim de aproximativ 7 000 în Spania¹¹ (a se vedea tabelul 1).

Entitățile naționale de interes public reprezintă cel mai mare procent al entităților de interes public din UE¹². În total, în UE există peste 11 100 de entități de interes public. Aproximativ 15 state membre raportează faptul că dispun de entități naționale de interes public. Astfel cum se indică în figura 1, entitățile naționale de interes public reprezintă peste jumătate din numărul total al entităților de interes public în opt state membre. Societățile cotate la bursă se află pe locul al doilea la nivelul UE, din punct de vedere procentual, și înregistrează cea mai mare proporție de entități de interes public în 15 state membre.

Figura 1: Entitățile de interes public pe categorie, în statele membre ale UE

Auditorii statutari și firmele de audit din UE

În total, în UE există 250 047¹³ de persoane înregistrate ca auditori statutari. În 26 de state membre¹⁴, 26 % din auditorii statutari sunt angajați de o firmă de audit sau sunt asociați la o firmă de audit. Aceste cifre variază foarte mult de la un stat membru¹⁵ la altul (a se vedea tabelul 1).

¹⁰ Anul de referință este 2015, cu următoarele excepții: Bulgaria, Estonia și Spania (2014/2015); și Danemarca și Germania (2016). Lipsesc datele pentru România.

¹¹ Aceste cifre se referă la legislația anterioară în vigoare în Spania (Decretul regal 1517/2011). Este posibil ca, într-un număr mare de state membre ale UE, numărul entităților de interes publice să se fi modificat odată cu noile norme în materie de audit.

¹² Lipsesc datele pentru România.

¹³ Perioada de referință, anul 2015, cu următoarele excepții: Bulgaria și Estonia (2014/2015); Germania și Danemarca (2016) și Grecia (2014). Datele provin din 28 de state membre.

¹⁴ Lipsesc datele pentru Austria și Franța.

¹⁵ Cifra care corespunde Italiei include un număr mare de contabili care, în trecut, au fost înregistrați tot ca auditori. În plus, situația Irlandei este unică, întrucât membrii organismelor contabile reglementate

Regatul Unit, Franța, Irlanda și Germania reprezintă 64 % din numărul total al firmelor de audit înregistrate în UE, cel mai mare număr (peste 6 000) înregistrându-se în Regatul Unit. Șase state membre (Bulgaria, Finlanda, Luxemburg, Malta, Slovenia și Grecia) au fiecare sub 100 de firme de audit înregistrate.

Aproximativ 5 %¹⁶ din numărul total de firme de audit înregistrate în UE efectuează audituri statutare ale entităților de interes public. Mai puțin de o treime din firmele de audit înregistrate în fiecare stat membru efectuează audituri ale entităților de interes public, cu excepția Greciei (70 %), a Bulgariei (55 %) și a Slovaciei (34 %). În Țările de Jos, Regatul Unit, Danemarca și Irlanda, procentul este mai mic de 2 %.

Tabelul 1: Prezentare generală a structurii pieței în statele membre ale UE

	Numărul auditorilor statutari înregistrați (persoane fizice)	Numărul auditorilor statutari înregistrați care sunt angajați ai unei firme de audit sau asociați, în calitate de parteneri, ai acesteia ori au alte relații cu firma de audit	Numărul firmelor de audit înregistrate	Numărul firmelor de audit înregistrate care efectuează audituri ale entităților de interes public	Numărul entităților de interes public	Numărul auditurilor statutare ale entităților de interes public
Belgia	1 052	861	529	19	268	276
Bulgaria	704	243	93	51	782	1 021
Republica Cehă	1 291	287	363	50	433	375
Danemarca	3 591	3 093	1 568	9	354	354
Germania	17 342	10 067	2 992	73	677	1 040
Estonia	353	234	152	16	196	196
Irlanda	9 997	9 997	5 272	11	1 005	1 005
Grecia	1 068	826	46	32	324	609
Spania	4 177	2 858	1 395	199	7 393	8 006
Franța	13 494	Nu se aplică.	6 019	565	2 470	3 431
Croația	976	532	228	75	794	794
Italia	15 3947	2 938	463	26	1 578	1 578
Cipru	924	924	524	15	147	147
Letonia	169	150	136	15	64	64
Lituania	370	265	171	13	156	170
Luxemburg	277	275	66	15	379	429
Ungaria	4 965	2 070	1 807	68	245	245
Malta	1 276	587	66	10	168	168
Țările de Jos	1 791	1 791	365	7	aproximativ 800	1 013
Austria	105	Nu se aplică.	397	17	341	341
Polonia	7 086	3 510	1 612	97	1 992	2 375
Portugalia	1 378	802	229	58	1 189	1 192

din Regatul Unit sunt înregistrați și în Irlanda. Prin urmare, cifrele pentru Irlanda ar putea fi mai mari din cauza acestei posibile duble contabilizări. În mod similar, unii contabili irlandezi care au făcut obiectul reglementării pot fi, de asemenea, înregistrați în Regatul Unit.

¹⁶ Pe baza datelor colectate din 28 de state membre.

România	4 632	1 358	969	124	Nu se aplică.	552
Slovenia	188	133	54	17	88	88
Slovacia	791	445	233	80	572	908
Finlanda	1 543	905	80	15	578	578
Suedia	3 476	3 476	146	15	551	551
Regatul Unit	13 084	13 084	6 331	50	1 741	1 748
Total UE	250 047	61 711	32 306	1 742	aproximativ 25 000	29 254

*Cifra de afaceri și onorariile provenite din auditurile statutare ale entităților de interes public*¹⁷

Cifra de afaceri totală a firmelor de audit care efectuează audituri ale entităților de interes public în 25 de state membre ale UE (datele din Bulgaria, Franța și Spania nu sunt disponibile) este de aproximativ 31 de miliarde de euro¹⁸. Cu toate acestea, cifrele pentru fiecare stat membru indică o disparitate în întreaga UE. În opt state membre, cifra de afaceri totală a firmelor de audit care efectuează audituri ale entităților de interes public este de peste 1 miliard de euro, în timp ce în 11 state membre aceasta se situează sub 100 de milioane de euro. Regatul Unit reprezintă aproximativ jumătate din cifra de afaceri totală a firmelor de audit care efectuează audituri ale entităților de interes public în 25 de state membre. Germania și Țările de Jos¹⁹ sunt cele mai mari piețe după Regatul Unit (a se vedea figura 2).

Totalul onorariilor provenite din auditurile statutare se ridică la aproximativ 11 miliarde de euro²⁰ pentru cele 27 de state membre ale UE care au furnizat date. Regatul Unit, Germania și Franța înregistrează aproape 60 % din acest total. Aproximativ 13 state membre raportează onorarii sub 100 de milioane de euro.

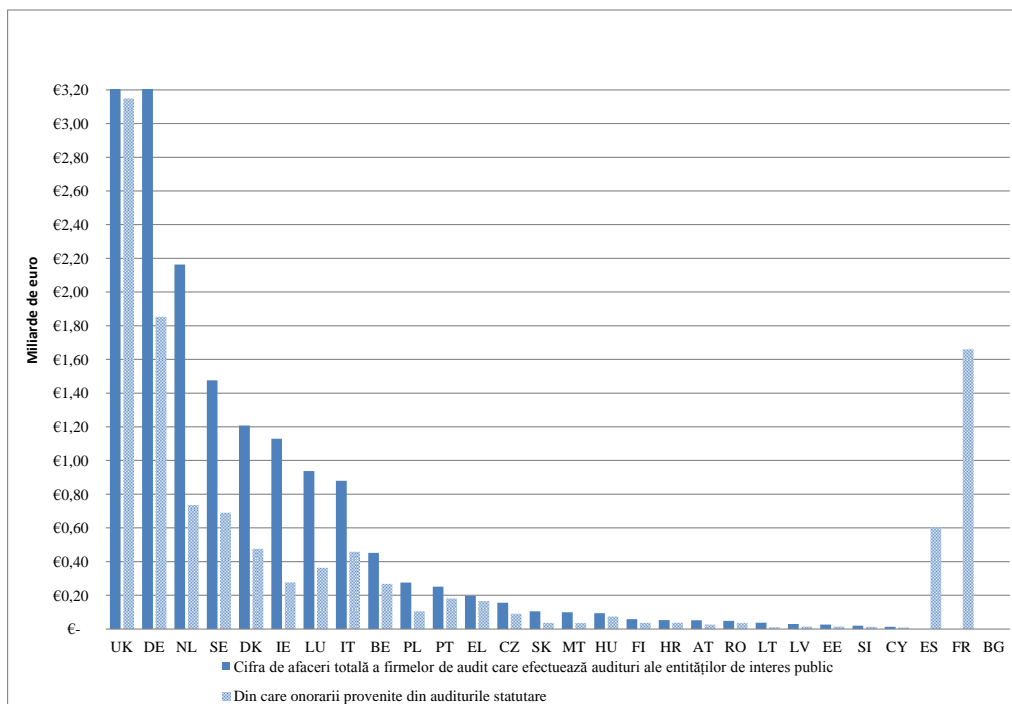
¹⁷ Pentru a compara cifrele din statele membre, datele colectate în monedele naționale au fost convertite în euro la cursurile valutare anuale medii din 2015. A se vedea http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ert_bil_eur_a&lang=en.

¹⁸ Exercițiul financiar nu corespunde întotdeauna anului calendaristic 2015, care este perioada de referință pentru această colectare de date. Acesta este cazul următoarelor țări: Bulgaria, Danemarca și Estonia (2014/2015); Republica Cehă (2014) și Slovenia (2014-2016). Datele din 25 de state membre includ onorarii provenite din audituri statutare, din servicii de asigurare, precum și din alte servicii care nu au legătură cu auditul.

¹⁹ A se vedea nota de subsol anterioară.

²⁰ Perioada de referință 2015, cu următoarele excepții: Bulgaria, Danemarca și Estonia (2014/2015); Republica Cehă (2014); și Slovenia (2014-2016). Datele din Portugalia includ onorarii provenite din alte servicii de asigurare. Datele din Bulgaria lipsesc.

Figura 2: Cifra de afaceri a firmelor de audit care efectuează audituri ale entităților de interes public²¹ și onorariile provenite din auditurile statutare²², pentru fiecare stat membru

2.2. Nivelul de concentrare a pieței

Unul dintre principalele obiective ale regulamentului este de a avea o piață competitivă pentru serviciile de audit statutar în care să existe posibilitatea de a alege dintre suficient de mulți auditori statutari sau firme pentru entitățile de interes public. Cerința de la articolul 27 de a evalua nivelurile de concentrare a pieței pentru auditurile statutare ale entităților de interes public evidențiază cât de important este acest obiectiv. Prin urmare, această secțiune urmărește să stabilească un nivel de bază pentru măsurarea progreselor înregistrate în acest domeniu în viitoarele rapoarte de monitorizare a pieței.

Statele membre au fost invitate să furnizeze informații cu privire la nivelul de concentrare a pieței pentru auditurile statutare ale entităților de interes public efectuate de 10 actori-cheie în domeniul auditului („10KAP”) ²³. Pentru a calcula cifra de afaceri, 15 state membre ²⁴ au utilizat abordarea ²⁵ bazată pe firma de audit ²⁶, șapte ²⁷ au utilizat abordarea bazată pe rețeaua ²⁸ de audit ²⁹ și două ³⁰ au utilizat ambele abordări. Exercițiul financiar diferă de la o firmă de audit la alta și nu corespunde întotdeauna anului

²¹ Nu sunt disponibile date pentru Bulgaria, Spania și Franța.

²² Nu sunt disponibile date pentru Bulgaria.

²³ Pe baza listei identificate de Grupul European de Inspecție în domeniul Auditului (EAIG). Baker Tilly; BDO; EY; Deloitte; Grant Thornton; KPMG; Mazars; Moore Stephens; Nexia; PwC.

²⁴ Danemarca, Estonia, Grecia, Finlanda, Irlanda, Italia, Croația, Ungaria, Lituania, Luxemburg, Letonia, Malta, Țările de Jos, România și Slovacia.

²⁵ Astfel cum este definită la articolul 2 punctul 3 din directivă.

²⁶ Pe baza cifrei de afaceri a firmei de audit individuale din fiecare țară.

²⁷ Belgia, Cipru, Franța, Polonia, Portugalia, Suedia și Slovenia.

²⁸ Astfel cum este definită la articolul 2 punctul 7 din directivă.

²⁹ Pe baza sumei cifrelor de afaceri ale firmelor individuale care aparțin aceleiași rețele, în fiecare țară.

³⁰ Bulgaria și Republica Cehă.

calendaristic 2015, perioada de referință pentru această colectare de date³¹. Prin urmare, datele prezentate în această secțiune sunt aproximative.

Datele privind cotele de piață sunt analizate cu ajutorul a trei indicatori diferiți de concentrare a pieței calculați pentru fiecare stat membru: firmele de audit „Big Four” (PwC, Deloitte, KPMG și EY), „CR4” (cota de piață consolidată a celor mai mari patru firme de audit în fiecare țară) și „10KAP”. În special, au fost analizate diferențele dintre „Big Four” și „CR4” pentru a evalua tendințele acestor indicatori de concentrare a pieței în rapoartele viitoare.

Concentrarea în funcție de auditurile statutare ale entităților de interes public și cifra de afaceri (a rețelei sau a firmei de audit care efectuează audituri ale entităților de interes public)

Firmele de audit Big Four dețin o cotă medie de piață de aproximativ 70 % în ceea ce privește numărul de audituri statutare ale entităților de interes public (pe baza datelor din 28 de state membre). În ceea ce privește cifra de afaceri, nivelul de concentrare a pieței este în medie de aproximativ 80 %³² (pe baza datelor din 21 de state membre). Firmele de audit Big Four dețin un oligopol concentrat³³ în 11³⁴ state membre în ceea ce privește numărul de audituri statutare (a se vedea figura 3) și în 15³⁵ state membre în ceea ce privește cifra de afaceri. Astfel cum se indică în figura 4, cota de piață cumulată a firmelor de audit Big Four ca cifră de afaceri depășește 90 % în șase state membre³⁶. CR4 are o rată de concentrare cumulată mai mare decât firmele de audit Big Four în șapte state membre în ceea ce privește numărul de audituri statutare ale entităților de interes public și în cinci state membre în ceea ce privește cifra de afaceri. Prin urmare, firmele de audit Big Four sunt cele mai mari patru firme de audit în majoritatea statelor membre.

---

³¹ Acesta este cazul următoarelor țări: Bulgaria și Estonia (2014-2015); Republica Cehă: 2014; Danemarca: 2014-2015 și 2015; Slovenia: 2014-2015/2015/2015-2016; Germania: 31.3.2015; Letonia: 31.8.2015.

³² Media se bazează pe 21 de state membre. Ratele de concentrare pentru cifra de afaceri nu au putut fi calculate pentru șapte state membre, din cauza lipsei de date complete (Austria și Spania) sau din cauza unor date parțiale referitoare la cifra de afaceri (Bulgaria, Franța, Irlanda, Polonia și Slovacia).

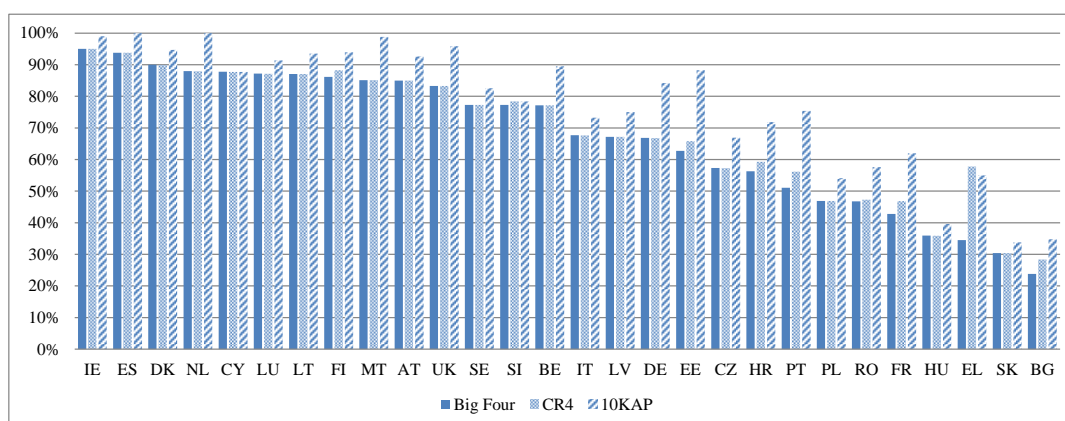
³³ CR4 = 0 % înseamnă condiții de concurență perfectă; 0 % < CR4 < 50 % variază de la condiții de concurență perfectă la oligopol; 50 % < CR4 < 80 % înseamnă oligopol; 80 % < CR4 < 100 % variază de la un oligopol concentrat la monopol; CR4 = 100 % înseamnă un oligopol foarte concentrat și chiar monopol (dacă CR1 = 100 %).

³⁴ Austria, Cipru, Danemarca, Spania, Finlanda, Irlanda, Lituania, Luxemburg, Malta, Țările de Jos și Regatul Unit.

³⁵ Finlanda, Cipru, Luxemburg, Letonia, Italia, Lituania, Țările de Jos, Slovenia, Portugalia, Ungaria, Suedia, Germania, Republica Cehă, Regatul Unit și Malta.

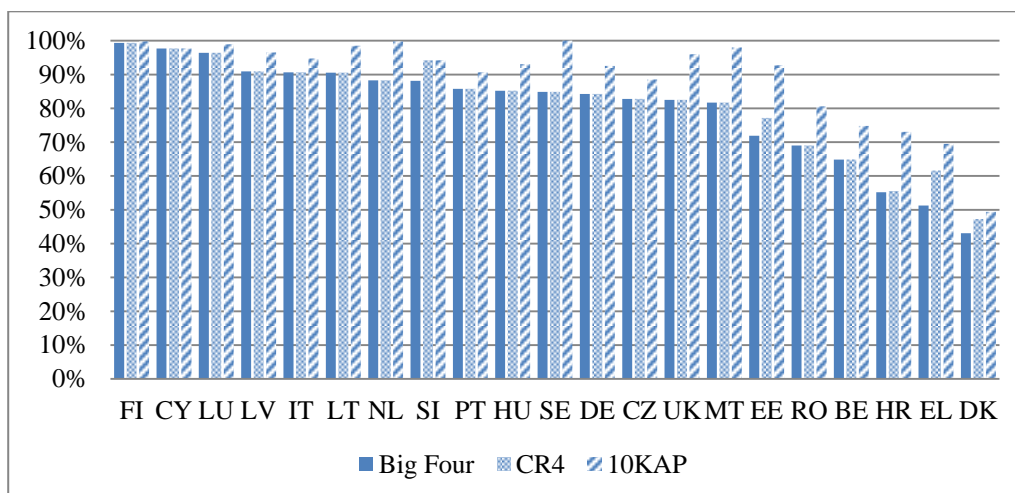
³⁶ Cipru, Finlanda, Italia, Lituania, Luxemburg și Letonia.

Figura 3: Cota de piață a firmelor de audit în 2015 pentru auditurile statutare ale entităților de interes public

Concentrarea totală a pieței celor șase firme de audit cu cele mai mari cote (pentru cifra de afaceri) este mai mult de jumătate în cele 21 de state membre pentru care au putut fi calculate nivelurile de concentrare privind cifra de afaceri și depășește 90 % în 10 state membre. Cotele de piață combinate (pentru cifra de afaceri) ale 10KAP la nivelul UE însumează peste 90 % în 16 state membre³⁷ și se află sub 80 % în patru state membre.

Figura 4: Cota de piață a firmelor de audit pentru cifra de afaceri în 2015 (fie firme de audit, fie rețeaua care efectuează audituri ale entităților de interes public) în 21 de state membre

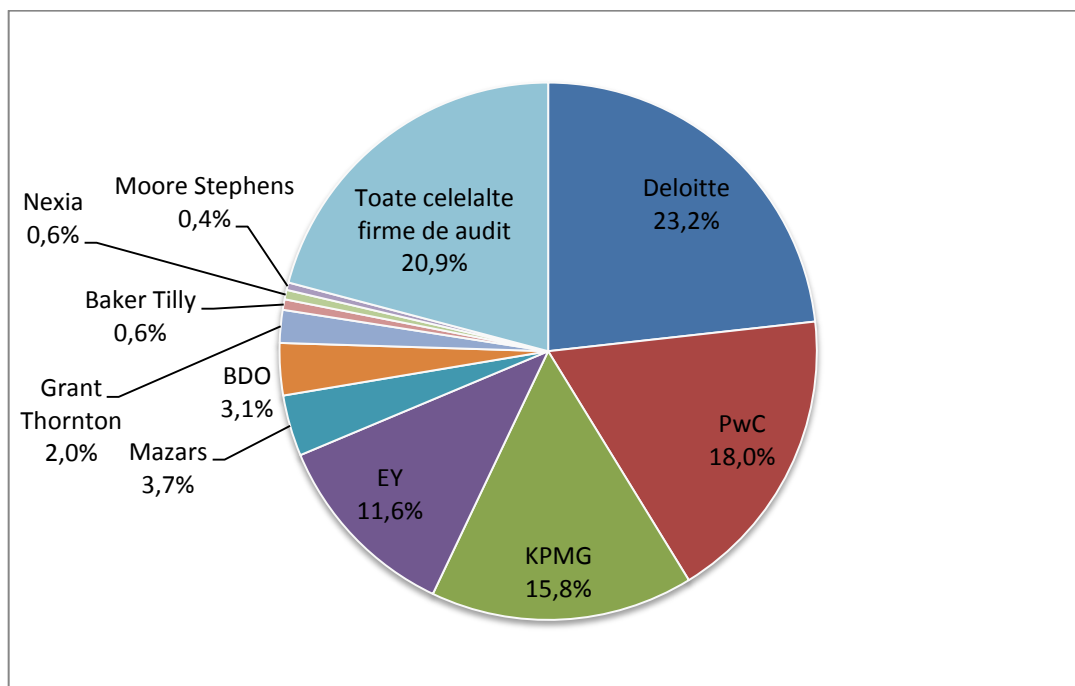

Concentrarea în funcție de firma de audit individuală

Figura 5 arată că firmele de audit Big Four dețin o cotă de piață cumulată de aproximativ 70 % pentru numărul de audituri statutare ale entităților de interes public la nivelul UE, în timp ce nivelul de concentrare al 10KAP se apropie de 80 %.

³⁷ În Finlanda și în Țările de Jos numai opt dintre cei 10 actori-cheie au efectuat audituri statutare în cursul perioadei de referință; în Suedia, cifra era de doar șapte.

Figura 5: Cota de piață a 10KAP³⁸ pentru auditurile statutare ale entităților de interes public

Cu toate acestea, în ceea ce privește cifra de afaceri³⁹ (fie a firmei de audit, fie a rețelei care efectuează auditudini ale entităților de interes public) Big Four acoperă peste 80 % din totalul pieței de audit a UE. Grant Thornton și BDO sunt cele mai mari firme de audit după Big Four.

Concentrarea firmelor de audit pe categorie de entități de interes public

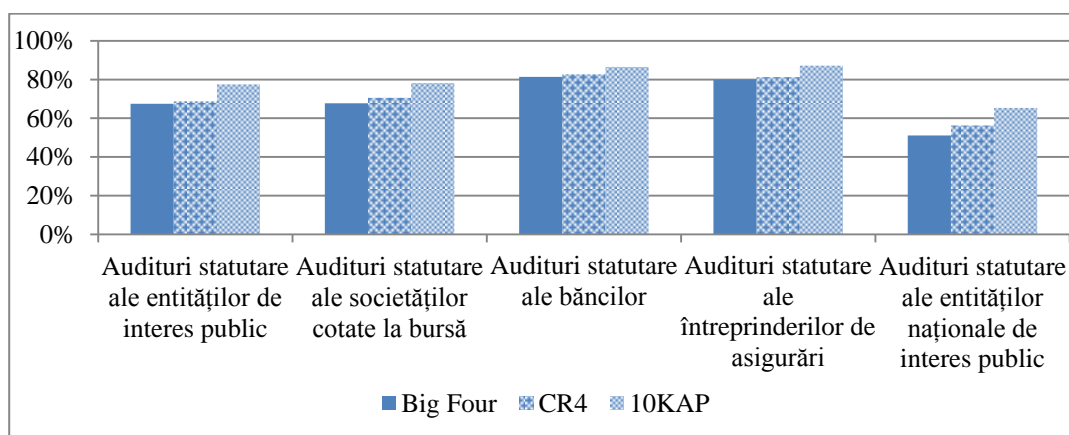
Concentrarea pieței pentru auditurile statutare ale entităților de interes public⁴⁰ este cea mai ridicată pentru bănci și întreprinderile de asigurare, unde cota de piață pentru Big Four este de aproximativ 80 % (a se vedea figura 6). Cota de piață a acestora în categoria societăților cotate la bursă este de aproape 70 %. Acestea au o cotă de piață inferioară pentru entitățile naționale de interes public (aproximativ 50 %).

³⁸ Date pentru 2014/2015, bazate pe valorile totale pentru fiecare stat membru.

³⁹ Date din 21 de state membre (lipsesc date din Austria, Bulgaria, Spania, Franța, Irlanda, Polonia și Slovacia).

⁴⁰ Datele pentru auditurile statutare ale entităților de interes public au fost colectate din 28 de state membre. Lipsesc date din Austria, Cipru, Spania, Ungaria, Luxemburg, Letonia și Polonia pentru auditurile statutare ale societăților cotate la bursă, ale băncilor și ale întreprinderilor de asigurări; lipsesc date din Austria, Spania, Luxemburg, Letonia și Polonia pentru auditurile statutare ale entităților naționale de interes public.

Figura 6: Concentrarea medie a pieței pentru diferite categorii la nivelul UE în ceea ce privește auditurile statutare ale entităților de interes public

2.3. Riscurile care decurg din deficiențele în materie de calitate ale activității unui auditor statutar sau ale unei firme de audit

Autoritățile naționale de concurență efectuează verificări de asigurare a calității pentru a verifica activitatea auditorului statutar sau a firmei de audit. Inspecțiile sunt principalul instrument al supraveghetorilor de audit pentru a verifica dacă auditorul statutar sau firma de audit și-a efectuat în mod corect misiunea și pentru a identifica orice deficiență în materie de calitate. Autoritățile naționale de concurență pot utiliza o gamă largă de competențe și de măsuri pentru a corecta și remedia aceste deficiențe. În temeiul articolului 27 din regulament, autoritățile naționale de concurență trebuie să evalueze riscurile care decurg dintr-un grad ridicat de prezență a deficiențelor de calitate și evaluează dacă este necesar să se adopte măsuri pentru a diminua aceste riscuri. Având în vedere caracterul confidențial și caracterul sensibil al informațiilor, datele din această secțiune sunt prezentate într-un format anonimizat și agregat.

Verificările de asigurare a calității

Autoritățile naționale de concurență au raportat atât cu privire la aspectele cantitative, cât și cu privire la aspectele calitative ale asigurării calității⁴¹. Majoritatea statelor membre au raportat pentru anul calendaristic 2015 (adică au raportat rezultatele inspecțiilor efectuate în 2014/2015), dar cu date de început și de sfârșit diferite. Au existat cinci state membre care au prezentat date pentru un întreg ciclu de inspecții (3 ani), utilizând cele mai recente date disponibile pe piețele în cauză.

Deși prezentul raport se concentrează asupra informațiilor legate de entitățile de interes public, autoritățile naționale de concurență au fost, de asemenea, invitate să furnizeze informații cu privire la entitățile care nu sunt de interes public. Scopul a fost acela de a prezenta o imagine mai amplă și mai cuprinzătoare a situației la nivel național.

Evaluarea cantitativă

Pentru a ilustra această situație au fost utilizați o serie de indicatori:

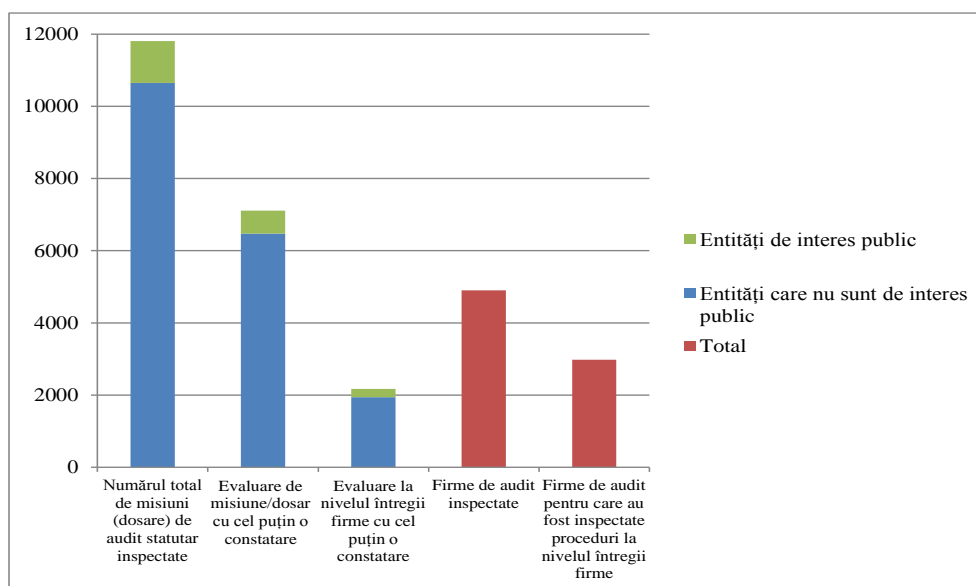
- numărul de misiuni (dosare) de audit statutar inspectate;
- numărul de firme de audit inspectate;

⁴¹ Un stat membru nu a transmis nicio informație, întrucât în 2015 nu a fost întreprinsă nicio acțiune de asigurare a calității.

- numărul de firme de audit pentru care au fost inspectate proceduri la nivelul întregii firme;
- numărul de evaluări de misiuni/dosare cu cel puțin o constatare; și
- numărul de evaluări la nivelul întregii firme cu cel puțin o constatare.

Cu toate acestea, pentru această colectare de date specifică nu s-a convenit asupra unei definiții comune a noțiunii de „constatare”⁴². În schimb, autorităților naționale de concurență li s-a solicitat să furnizeze o definiție sau să indice clasificarea pe care au urmat-o.

Figura 7: Asigurarea calității în UE

Întrucât numărul entităților care nu sunt de interes public este, în general, mult mai mare decât numărul entităților de interes public, autoritățile naționale de concurență au raportat, așa cum era de așteptat, o incidență mai mare a acțiunilor de asigurare a calității în cadrul entităților care nu sunt de interes public, atât în ceea ce privește numărul de inspecții, cât și constatările. În medie, aceasta echivalează cu aproximativ 90 % din întreaga activitate de verificare a asigurării calității la nivelul UE. Cu toate acestea, în 12 state membre, procentul inspecțiilor la care au fost supuse entitățile de interes public variază între 10 % și 50 % din numărul total al inspecțiilor. Aproximativ 10 state membre raportează un interval similar pentru numărul constatărilor din cadrul entităților de interes public. În două state membre, peste 80 % din numărul total al inspecțiilor și al constatărilor vizează entități de interes public. În marea majoritate a cazurilor, numărul inspecțiilor și al verificărilor de asigurare a calității efectuate este în conformitate și proporțional cu dimensiunea pieței naționale.

Evaluarea calitativă

La nivelul UE, au fost identificate trei aspecte recurente. Acestea sunt:

⁴² Potrivit Forumului internațional al autorităților de reglementare independente din domeniul auditului, (IFIAR), constatările inspecțiilor pentru auditurile entităților de interes public sunt deficiente în cadrul procedurilor de audit care indică faptul că firma de audit nu a obținut probe de audit adecvate și suficiente pentru a-și susține opinia, dar nu înseamnă neapărat că situațiile financiare respective conțin, de asemenea, inexactități semnificative.

- (i) deficiențe în cadrul sistemelor interne de control al calității⁴³;
- (ii) lipsa documentării unor aspecte ale misiunii de audit; și
- (iii) lipsa unor probe de audit suficiente care să indice efectuarea unei evaluări complete de audit.

Există și alte aspecte, mai diversificate, care se limitează la câteva state membre. Aceste aspecte reflectă structura specifică a diferitelor piețe, cum ar fi: (i) constatările cu privire la auditul grupurilor în statele membre mai mici; (ii) aspectele legate de evaluarea controlului calității misiunii în statele membre în care există o practică de audit mai puternică; și (iii) aspectele legate de formare în statele membre cu o experiență mai puțin vastă în domeniul controlului activității de audit.

Necesitatea adoptării de măsuri în vederea diminuării riscurilor

Rapoartele naționale au descris, de asemenea, măsurile corective și măsurile de urmărire care au fost luate. Analiza arată că recomandările reprezintă abordarea cea mai frecvent întâlnită, fiind urmate de avertismente și de măsuri de urmărire, caz în care firmele ar trebui să confirme faptul că au luat măsurile necesare. Nu au fost impuse sancțiuni decât într-un număr restrâns de cazuri grave.

2.4. Rezultatele activității comitetelor de audit

Noile norme în materie de audit au consolidat rolul și competențele comitetelor de audit (CA)⁴⁴. Regulamentul conferă atribuții specifice comitetelor de audit ale entităților de interes public. De exemplu, acestea joacă un rol direct în numirea auditorului statutar sau a firmei de audit, supraveghează auditul statutar și monitorizează rezultatele activității și independența auditorului statutar.

Articolul 27 alineatul (1) litera (c) din regulament prevede analizarea rezultatelor activității comitetelor de audit. Această atribuție s-a dovedit a fi o provocare, având în vedere calendarul pentru primele rapoarte naționale, lipsa de experiență a unor autorități naționale de concurență și cadrul juridic aflat în continuă schimbare. În pofida faptului că rapoartele naționale oferă o idee cu privire la situația de la nivel național, acestea nu au oferit o imagine clară cu privire la modul în care autoritățile naționale de concurență colaborează cu comitetele de audit.

La sfârșitul anului 2016, Comisia Europeană a adresat întrebări suplimentare specifice autorităților naționale de concurență pentru a înțelege mai bine cadrul juridic pentru comitetele de audit din statele membre⁴⁵. Întrebările au fost menite să faciliteze înțelegerea modului în care statele membre și, în special, autoritățile naționale de concurență, colaborează cu comitetele de audit și modul în care autoritățile naționale de concurență se asigură că comitetele de audit își îndeplinesc sarcinile care le revin. Acest lucru nu a fost o încercare de a stabili norme care reglementează supravegherea, întrucât

⁴³ Controale de calitate instituite și efectuate la nivel intern de către firma de audit.

⁴⁴ Astfel cum se prevede la articolul 39 din directivă.

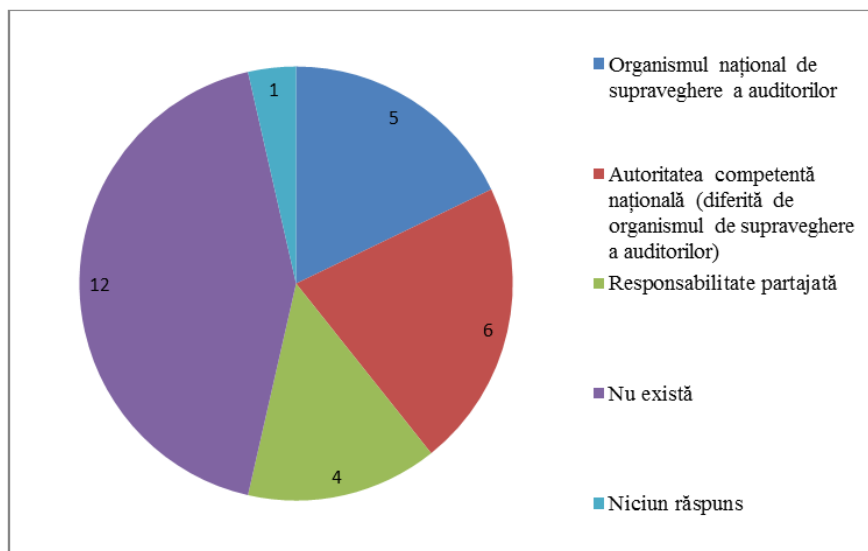
⁴⁵ În cadrul sondajului, Comisia a înțeles noțiunea de supraveghere în sensul că autoritățile naționale de concurență dețin sau nu competențe legale pentru:

- a obține informații, inclusiv cu privire la existența comitetelor de audit și dacă acestea își respectă obligațiile (și anume, în temeiul articolului 39 din directivă sau al articolului 16 din regulament); sau
- a impune măsuri corective sau sancțiuni în cazul în care comitetele de audit nu își respectă obligațiile.

domeniul de aplicare al supravegherii comitetelor de audit depinde de fiecare stat membru.

Rezultatele arată că comitetele de audit fac obiectul supravegherii în 15 state membre. Aproximativ 12 state membre au raportat faptul că comitetele de audit nu fac obiectul supravegherii și un stat membru⁴⁶ nu a furnizat informații. După cum se arată în figura 8, practicile diferă foarte mult între statele membre în ceea ce privește autoritatea care este responsabilă cu supravegherea.

Figura 8: Autoritatea responsabilă cu supravegherea comitetelor de audit în statele membre

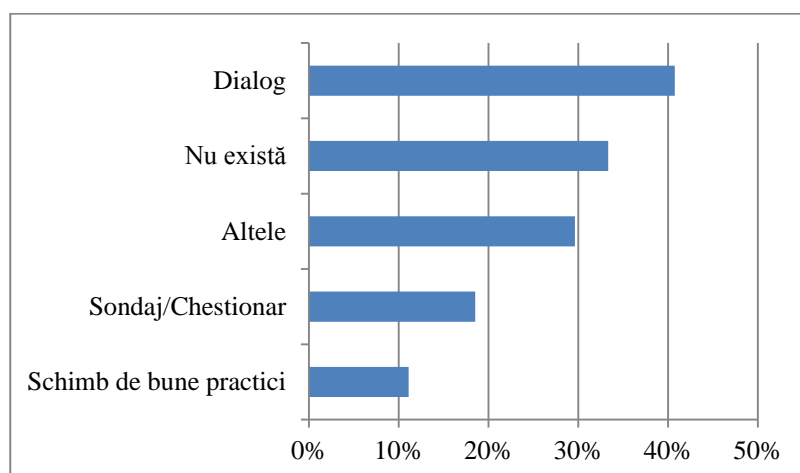

[Sursa: Chestionar referitor la comitetele de audit, destinat autorităților naționale de concurență]

Regulamentul nu menționează nicio atribuție sau competență specifică a autorităților naționale de concurență față de comitetele de audit. Acest lucru este lăsat la latitudinea statelor membre, care dispun, de asemenea, de cadre de guvernare corporativă diferite. Comisia a întrebat dacă autoritățile naționale de concurență desfășoară, împreună cu comitetele de audit, alte activități decât cea de supraveghere. Ca răspuns, autoritățile naționale de concurență au menționat organizarea de conferințe și de ateliere de lucru, schimbul de bune practici și de orientări, organizarea de reuniuni și de discuții, schimbul de rapoarte anuale, prelucrarea cererilor din partea comitetelor de audit, colaborarea cu grupurile consultative ale comitetelor de audit și raportarea (a se vedea figura 9). În unele cazuri, autoritățile naționale de concurență au raportat faptul că sunt implicate în mai multe activități desfășurate împreună cu comitetele de audit.

⁴⁶ România.

Figura 9: Activitățile autorităților naționale de concurență desfășurate împreună cu comitetele de audit (% din statele membre care au răspuns)

[Sursa: Chestionar referitor la comitetele de audit, destinat autorităților naționale de concurență]

3. CONTRIBUȚIA REȚELEI EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

Articolul 27 din regulament prevede, de asemenea, că Rețeaua europeană în domeniul concurenței trebuie să întocmească un raport.

Comisia a invitat toate autoritățile naționale de concurență să furnizeze informații cu privire la posibile anchete sectoriale efectuate în jurisdicțiile lor și la bilanțul lor în materie de asigurare a respectării legislației pe piața de audit (de exemplu, orice investigație antitrust, evaluări ale fuziunilor notificate, investigații ale reclamațiilor și ajutoarelor de stat). Perioada de referință a fost 2014-2015.

Din cele 13 contribuții naționale care au fost aduse la raportul REC, numai cinci au raportat cu privire la activități specifice de asigurare a respectării legislației sau de raportare. Danemarca a furnizat informații cu privire la fuziunea dintre EY și KPMG, aprobată în 2014. Polonia a raportat că sectorul său de audit este extrem de concentrat în mâinile firmelor de audit Big Four și că există obstacole considerabile la intrarea pe piață. România a raportat cu privire la o anchetă în curs de desfășurare privind Camera Auditorilor Financiari din România. Regatul Unit și Portugalia au oferit informații cu privire la activitățile lor de asigurare a respectării legislației (Regatul Unit) și de raportare (Portugalia și Regatul Unit).

Comisia nu a efectuat nicio anchetă sectorială, investigații antitrust, evaluări ale fuziunilor notificate sau investigații ale subvențiilor de stat pe piața de audit pe parcursul perioadei de referință relevante.

4. CONCLUZII

Noile norme în materie de audit vizează o mai bună calitate a auditului și o piață de audit mai competitivă pentru auditurile statutare ale entităților de interes public, pentru a permite buna funcționare a piețelor de capital. Datele disponibile indică o piață de audit a UE foarte variată în ceea ce privește dimensiunea și structura și confirmă că piața pentru auditurile statutare ale entităților de interes public rămâne relativ concentrată, în majoritatea statelor membre, în special în ceea ce privește cifra de afaceri. În 15 din 21

de state membre, cele mai mari patru firme de audit („Big Four”) dețin peste 80 % din cota de piață în ceea ce privește cifra de afaceri. Întreprinderile bancare și de asigurări sunt categoriile de entități de interes public pentru care firmele de audit din cadrul grupului „Big Four” dețin cea mai mare concentrare a pieței la nivelul UE (aproximativ 80 %). Cu toate acestea, nu există dovezi suficiente pentru a formula concluzii cu privire la nivelul și eficacitatea concurenței de pe piață. În rapoartele viitoare, Comisia va continua să monitorizeze tendințele în ceea ce privește nivelurile de concentrare consolidate ale celor mai mari firme de audit din statele membre.

Informațiile colectate în cadrul sistemelor de asigurare a calității sunt de mare ajutor în evaluarea eficacității noilor norme în materie de audit, atât pentru protecția investitorilor, cât și pentru supravegherea publică. Pentru a asigura consecvența și comparabilitatea, aplicarea unei metodologii comune și realizarea unei convergențe în materie de supraveghere în acest domeniu vor deveni esențiale. De exemplu, s-ar putea face mai mult pentru a încuraja o mai mare convergență în ceea ce privește unii indicatorii comuni și terminologia utilizată pentru formularea constatărilor și descrierea deficiențelor. Nu au fost identificate riscuri majore. În orice caz, întrucât datele au fost colectate în temeiul competențelor conferite autorităților naționale de concurență de cadrul juridic anterior, este, cu siguranță, prea devreme pentru a evalua pe deplin riscurile majore.

În mod clar, următorul raport comun ar trebui să analizeze dacă cele mai frecvente trei aspecte identificate în prezentul raport (deficiențe în cadrul sistemelor interne de control al calității, lipsa documentării unor aspecte ale misiunii de audit și lipsa probelor de audit suficiente) riscă să devină recurente din punct de vedere structural. În special, următorul raport va trebui să evalueze care ar putea fi consecințele potențiale, nu numai pentru anumite entități de interes public, ci și pentru întreaga piață.

Reforma în domeniul auditului a consolidat atât rolul, cât și competențele comitetelor de audit, deoarece acestea sunt esențiale pentru întărirea rolului noilor norme în materie de audit. Cu toate acestea, analiza indică faptul că majoritatea autorităților naționale de concurență au foarte puțină experiență în monitorizarea activităților și a rezultatelor activităților comitetelor de audit. Pentru a soluționa această problemă, autoritățile naționale de concurență ar trebui să dispună de instrumente adecvate pentru a evalua rezultatele activității comitetelor de audit și pentru a primi informațiile de care au nevoie, cu scopul de a monitoriza modul în care comitetele de audit respectă noile norme. La rândul lor, membrii comitetelor de audit ar trebui să fie informați cu privire la noile lor responsabilități și cu privire la rolul lor mai important. În această etapă, este esențială colaborarea cu comitetele de audit și sporirea gradului de conștientizare. Acest lucru nu ar presupune, în mod obligatoriu, o redefinire sau o modificare a cadrelor naționale de guvernare corporativă sau a mandatului de supraveghere al autorităților naționale de concurență. Fiecare autoritate națională ar avea libertatea de a decide care este cea mai bună abordare și care sunt cele mai adecvate instrumente pentru a evalua rezultatele activității comitetelor de audit. Experiența acumulată arată faptul că cooperarea și dialogul sunt instrumente utile și eficiente. Unele autorități naționale de concurență au început deja să organizeze reuniuni cu comitetele de audit (și au oferit chiar orientări) pentru a le aduce la cunoștință noul cadru și responsabilitățile suplimentare ale acestora. Cu toate acestea, în mod evident, rămân multe de făcut. Comisia ar putea avea un rol de jucat în promovarea acestui dialog și în colaborarea directă cu comitetele de audit pentru a înțelege mai bine experiența acestora în ceea ce privește punerea în aplicare a reformei în domeniul auditului.

Acest prim raport al Comisiei va reprezenta, cu siguranță, scenariul de referință pentru rapoartele viitoare. În plus, vor fi necesare soluții pentru a aborda unele dintre limitările prezentate în partea introductivă. Unele dintre aceste limitări vor fi abordate pe măsură ce noile norme în materie de audit vor intra în vigoare. Acest lucru este valabil pentru accesul la date și disponibilitatea datelor, întrucât noul cadru juridic prevede noi surse de informații și instrumente pentru autoritățile naționale de concurență și pentru Comisie. Cu toate acestea, vor fi necesare eforturi suplimentare dacă se dorește obținerea de progrese în domenii precum terminologia comună, convergența în ceea ce privește perioadele de referință și metodologiile de colectare a datelor. Pentru a realiza progrese în materie de convergență, Comisia va depune eforturi pentru a revizui indicatorii actuali în strânsă cooperare cu autoritățile naționale de concurență, în special cu subgrupul privind monitorizarea pieței din cadrul COESA. Acest lucru este deosebit de important având în vedere unele dintre dispozițiile adăugate de noile norme în materie de audit, cum ar fi perioadele de rotație, o interdicție privind anumite servicii care nu au legătură cu auditul, precum și un nou rol pentru comitetele de audit. În rapoartele viitoare, Comisia va analiza, de asemenea, aceste norme noi, pentru a măsura nivelul de concurență de pe piață în ceea ce privește auditerile statutare ale entităților de interes public și pentru a evalua întregul impactul al noului cadru de reglementare.

Comisia va continua să monitorizeze evoluțiile pieței serviciilor de audit statutar furnizate entităților de interes public în UE. Aceasta este pregătită să colaboreze cu statele membre pentru a se asigura că cerințele de la articolul 27 din regulament pot fi îndeplinite cât mai eficient posibil.